

Iranian Quarterly Journal
of Breast Disease. 2019;
12(1):48-57.

Original Article

Knowledge Attitude and Performance of Female Students of Medical versus Nonmedical Sciences toward Breast Self-examination

Imani Ghoghary Z¹, ZeidabadiNejad MR², Balvardi M^{3*}

¹ Department of Nursing and Midwifery, Sirjan Faculty of Medical Sciences, Sirjan, Iran

² Department of Medical Emergency, Sirjan Faculty of Medical Sciences, Sirjan, Iran

³ Department of Biostatistics and Epidemiology, Sirjan Faculty of Medical Sciences, Sirjan, Iran

Receive: 2019/2/10

Accepted: 2019/4/4

*Corresponding Author:

Mohadeseh Balvardi
mbalvardi_biostat90@yahoo.com

Ethics Approval:

IR.SIRUMS.REC.1397.001

Abstract

Introduction: Breast cancer is the most common type of cancer in Women, which, if diagnosed at an early stage, can be treated. Breast self-examination is a simple and inexpensive way to screen for breast cancer. Students, especially medical students, as the educated class of the community, are expected to be knowledgeable with good attitudes and performance in this field. The purpose of this study was to compare the knowledge, attitude and performance of female Students of medical versus nonmedical Sciences toward Breast Self-examination in the city of Sirjan.

Methods: In this cross-sectional study, 228 medical students and 240 nonmedical students were enrolled. A researcher-made survey questionnaire was used for data collection. Content validity of the questionnaire was confirmed by 10 nursing and midwifery experts, and its reliability was assessed by calculating Cronbach's alpha coefficient. Data were analyzed using SPSS software.

Results: The mean breast self-examination knowledge scores for medical students and nonmedical students were 34 ± 3.81 and 32.84 ± 4.40 , respectively. The mean score of attitude toward breast self-examination was 68.11 ± 8.69 for medical students and 63.54 ± 8.90 for nonmedical students. Finally, the mean score of performance of breast self-examination was 23.88 ± 6.37 for medical students versus 22.89 ± 7.45 for nonmedical students. There was a significant difference in knowledge and attitude between medical and nonmedical students ($P < 0.05$), but the difference in performance was not significant ($P > 0.05$).

Conclusion: Knowledge scores of medical and nonmedical students were moderate, and attitude scores of both groups were high, although medical students' scores were significantly higher than those of nonmedical students. Nonetheless, both groups had poor performance of breast self-examination. This indicates that efforts must be made on the part of the education system to promote awareness, attitude and performance of breast self-examination through effective and new methods.

Keywords: Breast Cancer, Breast Self-examination, Knowledge, Attitude, Performance

بررسی و مقایسه دانش، نگرش و عملکرد دانشجویان دختر علوم پزشکی با دانشجویان غیرعلوم پزشکی در ارتباط با خودآزمایی پستان

زهرا ایمانی‌گوغری^۱، محمدرضا زیدآبادی‌نژاد^۲، محدثه بلوردی^{۳*}

^۱ گروه پرستاری و مامایی، دانشکده علوم پزشکی سیرجان، سیرجان، ایران
^۲ گروه فوریت‌های پزشکی، دانشکده علوم پزشکی سیرجان، سیرجان، ایران
^۳ گروه آمارزیستی و اپیدمیولوژی، دانشکده علوم پزشکی سیرجان، سیرجان، ایران

چکیده

مقدمه: سرطان پستان شایع‌ترین نوع سرطان در زنان می‌باشد که در صورت تشخیص در مراحل اولیه امکان درمان آن وجود دارد. خودآزمایی پستان روشی ساده و ارزان برای غربالگری سرطان پستان است. از آنجایی که دانشجویان قشر تحصیل‌کرده جامعه هستند انتظار می‌رود بخصوص دانشجویان رشته‌های علوم پزشکی، دانش و نگرش و عملکرد مطلوبی در این زمینه داشته باشند. هدف مطالعه حاضر بررسی و مقایسه دانش، نگرش و عملکرد دانشجویان دختر علوم پزشکی با دانشجویان غیرعلوم پزشکی در ارتباط با خودآزمایی پستان در شهر سیرجان می‌باشد.

روش بررسی: در این مطالعه مقطعی ۲۲۸ نفر از دانشجویان رشته‌های علوم پزشکی و ۲۴۰ نفر از دانشجویان رشته‌های غیر پزشکی شرکت کردند. پرسشنامه‌ای محقق ساخته، پس از بررسی روایی توسط ۱۰ نفر از اساتید پرستاری و مامایی و پایایی با استفاده از آلفای کرونباخ، مورد استفاده قرار گرفت و داده‌های جمع‌آوری شده با نرم افزار SPSS تحلیل گردید.

یافته‌ها: بر اساس نتایج حاصل از این مطالعه، میانگین نمرات دانش در ارتباط با خودآزمایی پستان در بین دانشجویان علوم پزشکی $3/81 \pm 34/00$ و دانشجویان غیر علوم پزشکی $4/40 \pm 32/86$ ، میانگین نمرات نگرش در بین دانشجویان علوم پزشکی $8/69 \pm 68/11$ و در بین دانشجویان غیر پزشکی $8/90 \pm 63/54$ و میانگین نمرات مربوط به عملکرد در ارتباط با خودآزمایی پستان در بین دانشجویان علوم پزشکی $6/37 \pm 23/88$ و دانشجویان غیرپزشکی $7/45 \pm 22/89$ بود. بین دانش و نگرش دانشجویان علوم پزشکی و غیرعلوم پزشکی تفاوت معنی‌دار آماری مشاهده شد ($P < 0/05$) اما دو گروه از نظر عملکرد اختلاف معنی‌داری نداشتند ($P > 0/05$).

نتیجه‌گیری: نمرات دانش دانشجویان علوم پزشکی و غیرعلوم پزشکی متوسط گزارش گردید و نمرات مربوط به حیطه نگرش در حد خوب بودند اما نتایج نشان داد که سطح دانش و نگرش دانشجویان علوم پزشکی نسبت به دانشجویان غیرعلوم پزشکی بالاتر است. اما عملکرد هر دو گروه ضعیف بود. به نظر می‌رسد در سیستم آموزشی بایستی به جهت ارتقای دانش، نگرش و عملکرد در زمینه خودآزمایی پستان، آموزش به شیوه‌ای صحیح و با متد آموزشی جدید و کارآمد ارایه گردد.

واژه‌های کلیدی: سرطان پستان، خودآزمایی پستان، دانش، نگرش، عملکرد

تاریخ ارسال: ۹۷/۱۱/۲۰

تاریخ پذیرش: ۹۸/۱/۲۵

نشانی نویسنده مسئول:

محدثه بلوردی

mbalvardi_biostat90@yahoo.com

مقدمه

ماموگرافی اولیه در سن ۴۰ تا ۴۹ سال و بعد از آن به صورت سالیانه (۱۲).

یکی از دلایل میزان مرگ و میر ناشی از سرطان پستان در کشورهای در حال توسعه، تاخیر در گزارش و فقدان استفاده از روش‌های غربالگری است (۸). خودآزمایی پستان تکنیکی آسان، ارزان بدون درد و ضرر است که نیاز به هیچ‌گونه ابزاری ندارد و به زنان کمک می‌کند تا هرگونه تغییر را در مراحل اولیه متوجه شوند (۱۳، ۱۴). خودآزمایی پستان می‌تواند در کشف موارد اولیه و مدیریت این بیماری کمک کند و منجر به کاهش مرگ و میر و ناتوانی ناشی از آن شود (۱۵).

مطالعات نشان داده است که ۴۰٪ از موارد سرطان پستان توسط خودآزمایی و ۳۵ تا ۵۰٪ موارد به کمک ماموگرافی تشخیص داده می‌شوند، با این وجود به نظر می‌رسد در جوامعی که سرطان پستان شایع است و خدمات ماموگرافی اغلب گران می‌باشد، روش خودآزمایی پستان باید توسعه داده شود (۱۶، ۱۷). مطالعات چندی به جهت بررسی دانش، نگرش و عملکرد زنان در مورد خودآزمایی پستان انجام شده است. مطالعه‌ای در شهر ساری در رابطه با میزان آگاهی و عملکرد زنان بالای ۱۵ سال نسبت به خودآزمایی پستان صورت گرفت و نتایج حاصل از آن نشان داد که فقط ۲۸/۸٪ آگاهی خوب داشتند و ۶۷/۳٪ از آگاهی متوسط برخوردار بودند و عملکرد آنها نسبت به خودآزمایی پستان تنها در ۱۷/۱٪ موارد مطلوب بوده است (۱۸).

دانشجویان و دانشگاهیان قشر تحصیل کرده جامعه هستند که انتظار می‌رود در مسایل بهداشتی نسبت به سایرین دانش، نگرش و عملکردی بهتر داشته باشند، از سوی دیگر دانشجویان دختر دانشگاه‌های علوم پزشکی، از جمله گروه‌های آگاه و موثر زنان در زمینه مسایل بهداشتی و مراقبتی هستند و آگاهی و نگرش و عملکرد ایشان علاوه بر اینکه بر زندگی شخصی خودشان تاثیرگذار است، می‌تواند به میزان چشمگیری بر زندگی سایر زنان جامعه نیز تاثیرگذار باشد، به علاوه میزان آگاهی دانشجویان در مورد مسایل بهداشتی از جمله خودآزمایی جهت غربالگری سرطان پستان می‌تواند نشان‌دهنده عملکرد سیستم آموزشی در مورد پیشگیری از سرطان پستان باشد؛ ولیکن آنچه از تحقیقات منتج می‌شود بیان‌کننده این انتظارات نیست؛ Alwan و همکاران (۲۰۱۲) در مطالعه‌ای که به

سرطان از جمله بیماری‌هایی است که به دلیل میزان بروز بالای مرگ و میر ناشی از آن، نیاز به دقت و توجه دارد. در همین راستا یکی از اهداف در نظر گرفته شده تا سال ۲۰۲۰ این است که موارد جدید سرطان و مرگ و میر ناشی از آن کاهش یابد، همچنین تعداد زیادی از بزرگسالان نسبت به رفتارهای غربالگری سرطان مشاوره و آموزش داده شوند (۱).

در بین انواع مختلف سرطان، سرطان پستان شایع‌ترین نوع سرطان در زنان می‌باشد (۲-۵). به گونه‌ای که این سرطان ۲۳٪ از کل موارد جدید را تشکیل می‌دهد و ۱۴٪ از موارد مرگ و میر حاصل از سرطان در زنان در سال ۲۰۰۸ به دلیل ابتلا به سرطان پستان عنوان گردیده است (۶، ۷). میزان بروز سرطان پستان در سال ۲۰۱۲، تعداد ۱/۶۷۶/۶۳۳ نفر تخمین زده شده است و میزان مرگ و میر آن ۵۲۱/۸۱۷ نفر اعلام شده است (۸).

در آسیا ۲۷/۲٪ از موارد جدید سرطان و ۱۹٪ از مرگ و میرهای ناشی از سرطان در زنان مربوط به سرطان پستان است (۹). در سال ۲۰۲۰ تقریباً ۷۰ درصد از موارد جدید سرطان پستان در کشورهای در حال توسعه رخ خواهد داد (۱۰). در ایران نیز مانند سایر جوامع سرطان پستان در بین زنان شایع است و منتهی به مرگهای قابل توجهی می‌شود و هزینه‌های زیادی بر دوش نظام سلامت تحمیل می‌کند (۱۱). این در حالی است که سن ابتلا به این سرطان در ایران حداقل ۱۰ سال کمتر نسبت به کشورهای توسعه‌یافته عنوان شده است و ۳۵/۳۴٪ از موارد سرطان پستان در ایران در افراد زیر ۴۰ سال رخ می‌دهد (۱۱).

برآورد می‌گردد چنانچه سرطان پستان بر اساس برنامه‌های غربالگری تشخیص داده شود در ۸۰٪ موارد غدد لنفاوی زیربغل درگیر نیستند و درمان ثمر بخش‌تر خواهد بود. بر همین اساس انجمن سرطان آمریکا به منظور تشخیص زودرس سرطان پستان در بیماران بدون علامت، استفاده از روش‌های غربالگری ذیل را توصیه نموده است:

انجام خود آزمایی پستان به صورت ماهیانه از ۲۰ سالگی به بعد معاینه بالینی پستان با فواصل ۳ ساله در بین زنان ۲۰ تا ۴۰ ساله و به صورت سالیانه بعد از سنین فوق انجام

مواد و روش‌ها

در این مطالعه مقطعی جامعه آماری مورد بررسی کلیه دانشجویان دختر دانشکده علوم پزشکی و دانشگاه صنعتی سیرجان می‌باشد. که برای تعیین حجم نمونه مطالعه مقدماتی با حجم ۷۰ نفر انجام شد، با استفاده از فرمول مقایسه دو میانگین در نرم‌افزار NCSS برآورد تعداد حجم نمونه ۳۹۶ بدست آمد ($d = \mu_2 - \mu_1 = 1/8883$) و $S_1^2 = 52/928$ و $S_2^2 = 37/134$. با احتساب ریزش ۵۰۰ پرسشنامه توزیع شد که در نهایت ۴۶۸ نفر (۲۲۸ دانشجوی دختر دانشکده علوم پزشکی و ۲۴۰ نفر دانشجو دختر دانشگاه صنعتی) به پرسشنامه‌ها پاسخ دادند. نمونه‌ها بعد از بیان اهداف تحقیق، به نسبت دانشجویان هر کلاس با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب و اطلاعات با توزیع پرسشنامه‌ها توسط پژوهشگران در هر دانشگاه جمع‌آوری گردید.

معیارهای ورود شامل دانشجویان دختر مقطع کارشناسی دانشگاه‌های علوم پزشکی و صنعتی سیرجان و تمایل آنها برای شرکت در مطالعه بود. دانشجویان بدون معیارهای فوق از مطالعه خارج شدند. در ابتدای کار کد اخلاق با شماره IR.SIRUMS.REC.1397.001 از دانشکده علوم پزشکی سیرجان اخذ شد. پس از کسب مجوزهای لازم از مسئولین دانشگاه‌ها به واحدهای مورد نظر مراجعه گردید و بعد از تبیین هدف پژوهش در صورت دارا بودن معیارهای ورودی، فرم رضایت آگاهانه در اختیار افراد قرار داده و تکمیل شد.

به منظور جمع‌آوری اطلاعات در چهار بخش، اطلاعات فردی، دانش، نگرش و عملکرد، پرسشنامه پژوهشگر ساخته‌ای تدوین گردید قسمت اول پرسشنامه مربوط به اطلاعات فردی بود. قسمت دوم حاوی ۱۵ سوال جهت بررسی سطح دانش دانشجویان در ارتباط با خودآزمایی پستان بود که گزینه‌های مربوط به پاسخ سوالات به صورت سه گزینه‌ای "بلی، خیر و نمی‌دانم" تنظیم شد. برای هر پاسخ غلط نمره یک، نمی‌دانم نمره دو و پاسخ درست نمره سه محسوب گردید و جمع نمرات سوالات به عنوان نمره فرد در حیطه دانش در نظر گرفته شد دامنه نمرات این بخش بین ۱۵ تا ۴۵ بود. قسمت سوم و چهارم پرسشنامه به ترتیب عبارات مربوط به سنجش نگرش با ۱۹ آیتم و عملکرد با ۹ آیتم را شامل می‌شدند. سوالات نگرشی بر اساس مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت از کاملاً

جهت بررسی آگاهی، نگرش و عملکرد نمونه‌ای از جمعیت تحصیلکرده در عراق انجام دادند بیان کردند که تنها ۴۸/۳٪ از نمونه مورد بررسی خودآزمایی پستان را انجام می‌دهند و بیشترین علت عدم انجام خودآزمایی را نبود دانش کافی در مورد چگونگی انجام تکنیک به شکل صحیح، عنوان نمودند (۱۹). همچنین پژوهش رئیسی و همکاران با هدف بررسی آگاهی، نگرش و عملکرد کارکنان زن شاغل در مراکز بهداشتی درمانی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان در خصوص خودآزمایی پستان نشان داد سطح آگاهی در مورد خودآزمایی پستان در اکثریت شرکت کنندگان خوب بود و ۷۲/۴۵٪ افراد نگرش مثبت داشتند. اما در عمل تنها ۳۹/۵٪ از شرکت‌کنندگان خودآزمایی پستان را در هر ماه به طور منظم انجام می‌دادند (۲۰).

در بررسی دیگری که توسط دیدارلو و همکاران (۱۳۹۳) انجام شد دانش بهداشتی، نگرانی بهداشتی و رفتار خودآزمایی پستان در دانشجویان ناکافی گزارش گردید که نشان‌دهنده فاصله از وضعیت مطلوب می‌باشد (۱). نتایج مطالعه شهبازی و حیدری در سال ۱۳۹۳ نیز حاکی از آن بود که ماماها و پرستاران به عنوان پرجمعیت‌ترین جامعه تیم بهداشتی، نه تنها از آگاهی کافی در خصوص خودآزمایی پستان برخوردار نیستند، بلکه نگرش صحیحی نیز نسبت به آن ندارند (۲۱).

با در نظر گرفتن اهمیت سرطان پستان و نقش روش‌های غربالگری در پیشگیری از آن و با توجه به اهمیت موضوع خودآزمایی پستان و نقش بسیار مهم آن در کاهش میزان مرگ و میر ناشی از سرطان و نیز پایین‌تر بودن سن ابتلا به سرطان پستان در ایران و از آنجایی که دانشجویان قشر تحصیل‌کرده جامعه هستند انتظار می‌رود در این زمینه اطلاعات مناسبی داشته باشند و از سوی دیگر انتظار می‌رود آموخته‌های ضمن تحصیل و ویژگی‌های حرفه‌ای رشته‌های علوم پزشکی ارتقای چشمگیری در سطح دانش، نگرش و حتی عملکرد دانشجویان در زمینه خودآزمایی پستان نسبت به سایر دانشجویان ایجاد نماید. بنابراین این مطالعه با هدف مقایسه دانش، نگرش و عملکرد دانشجویان دختر دانشکده علوم پزشکی با دانشجویان دختر غیرعلوم پزشکی در ارتباط با خودآزمایی پستان صورت گرفت تا علاوه بر بررسی صحت و سقم این ادعا، خلاهای موجود شناسایی شده و نتایج آن بتواند راهنمای مدرسین در امر آموزش دانشجویان در زمینه خودآزمایی پستان باشد.

توصیفی از جداول توزیع فراوانی استفاده شد و در بخش تحلیلی از آزمون‌های آماری تی مستقل و در مواردی با توجه به عدم برقراری فرضیات، از آزمون من ویتنی جهت مقایسه سطح دانش، نگرش و عملکرد در دو گروه استفاده گردید.

یافته‌ها

در این پژوهش ۴۶۸ نفر از دانشجویان دختر دانشگاه‌های دولتی سطح شهر سیرجان از نظر میزان آگاهی، نگرش و عملکرد در ارتباط با خودآزمایی پستان مورد ارزیابی قرار گرفتند. که ۲۲۸ نفر از آنها در رشته‌های علوم پزشکی شامل: پرستاری، هوشبری، بهداشت عمومی، بهداشت محیط و علوم آزمایشگاهی مشغول تحصیل بودند و ۲۴۰ نفر نیز در رشته‌های غیر علوم پزشکی (رشته‌های فنی مهندسی) تحصیل می‌کردند. میانگین سنی دانشجویان علوم پزشکی ۲۰/۸ با انحراف معیار ۱/۸۱ و دانشجویان غیر علوم پزشکی ۲۲ با انحراف معیار ۴/۰۱ بود. سایر اطلاعات دموگرافیک مربوط به واحدهای پژوهش در جدول شماره ۱ آورده شده است.

مخالف (۱) تا کاملاً موافق (۵) تنظیم شده بود که جمع نمرات مربوط به آن به عنوان نمره فرد در حیطه نگرش محاسبه گردید. دامنه نمرات برای آیت‌های مربوط به سنجش نگرش بین ۱۹ تا ۹۵ در نظر گرفته شد. و آیت‌های مربوط به عملکرد نیز بر اساس مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت از هرگز (۱) تا همیشه (۵) نمره‌دهی شدند و مجموع نمرات فرد در این حیطه نمره عملکرد وی را تشکیل دادند، در این بخش دامنه نمرات بین ۹ تا ۴۵ بود. کسب کمتر از ۳۰٪ نمره در زمینه آگاهی، نگرش و عملکرد ضعیف، ۶۰٪ متوسط و بیشتر از ۶۰٪ خوب در نظر گرفته شد (۲۳). روایی این پرسشنامه توسط ۱۰ نفر از اساتید پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی کرمان و دانشکده علوم پزشکی سیرجان مورد تایید قرار گرفت. بدین منظور از دو شاخص CVI و CVR استفاده شد و معیارهای سادگی، مرتبط بودن، وضوح و ضرورت بررسی شد. برای تعیین پایایی ۳۰ نفر از دانشجویان، مشابه با نمونه‌های اصلی وارد مطالعه گردید و با استفاده از آلفای کرونباخ پایایی سوالات آگاهی‌سنجی ۰/۶۷، نگرش ۰/۷۵ و عملکرد ۰/۷۱ محاسبه شد.

داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از نرم افزار SPSS نسخه ۲۰ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. در بخش

جدول ۱: اطلاعات دموگرافیک دانشجویان دختر رشته‌های علوم پزشکی و غیر علوم پزشکی سیرجان

متغیر	دانشجویان علوم پزشکی تعداد (درصد)	دانشجویان غیرعلوم پزشکی تعداد (درصد)
وضعیت تاهل		
مجرد	۱۹۲(۸۴,۲)	۱۵۴(۶۴,۱)
متاهل	۳۴(۱۵,۸)	۸۳(۳۵,۹)
تعداد فرزندان		
دارد	۵(۲,۲)	۲۷(۱۱,۲)
ندارد	۲۲۳(۹۷,۸)	۲۱۳(۸۸,۸)
ترم تحصیلی		
کمتر از ۴	۹۷(۴۲,۵)	۶۷(۲۷,۹)
۴ و بیشتر	۱۳۱(۵۷,۵)	۱۷۳(۷۲,۱)
سابقه وجود سرطان در خانواده و ذکر نوع آن		
بله	سرطان پستان	۱۷(۳۶,۱)
	سایر سرطان‌ها	۳۰(۶۳,۹)
خیر	۱۵۸(۶۹,۳)	۱۷۰(۷۰,۸)
بدون پاسخ	۲۳(۱۰,۱)	۴۰(۱۶,۷)

را در واحدهای پژوهش به تفکیک نشان می‌دهد. بر اساس نتایج آزمون من ویتنی بین نمره دانش دانشجویان دختر رشته‌های پزشکی و دانشجویان دختر رشته‌های غیر علوم پزشکی اختلاف معنی‌داری وجود دارد ($p < 0/05$). همچنین بر اساس آزمون تی مستقل و با در نظر گرفتن فرضیات آزمون (نرمالیتی و برابری واریانس‌ها) نتایج حاکی از اختلاف معنادار بین نمره نگرش دانشجویان دختر رشته‌های پزشکی و دانشجویان دختر رشته‌های غیر علوم پزشکی ($p < 0/05$) و عدم اختلاف نمره عملکرد دو گروه از دانشجویان می‌باشد ($p > 0/05$).

با استفاده از آمار توصیفی سطح دانش، نگرش و عملکرد دانشجویان علوم پزشکی و غیرعلوم پزشکی مورد ارزیابی قرار گرفت. کسب کمتر از ۳۰٪ نمره در زمینه آگاهی، نگرش و عملکرد به عنوان ضعیف، ۳۰ تا ۶۰ درصد متوسط و بیش از ۶۰٪ خوب در نظر گرفته شد. نتایج در جدول شماره ۲ گزارش شده است.

جهت مقایسه سطح دانش، نگرش و عملکرد دانشجویان علوم پزشکی با دانشجویان غیر علوم پزشکی از آزمون‌های آماری تی مستقل و من ویتنی استفاده شد. جدول شماره ۳ میانگین و انحراف معیار نمرات دانش، نگرش و عملکرد

جدول ۲: اطلاعات توصیفی سطح دانش، نگرش و عملکرد دانشجویان علوم پزشکی و غیرعلوم پزشکی سیرجان

مقیاس ارزیابی	دانش (درصد)	نگرش (درصد)	عملکرد (درصد)
دانشجویان علوم پزشکی	ضعیف	۰	۸۶٫۸
	متوسط	۱۷٫۵	۱۳٫۲
	خوب	۸۲٫۵	۰
دانشجویان غیرعلوم پزشکی	ضعیف	۰	۸۷٫۱
	متوسط	۳۹٫۶	۱۲٫۹
	خوب	۶۰٫۴	۰

جدول ۳: مقایسه میانگین و انحراف معیار نمرات دانش، نگرش و عملکرد دانشجویان دختر علوم پزشکی و غیرعلوم پزشکی سیرجان

متغیر	دانشجویان علوم پزشکی (میانگین $\pm$ انحراف معیار)	دانشجویان غیرعلوم پزشکی (میانگین $\pm$ انحراف معیار)	p-value
آگاهی	۳۴٫۰۰ $\pm$ ۳٫۸۱	۴٫۴۰ $\pm$ ۳۲٫۸۶	۰٫۰۰۴
نگرش	۸٫۶۹ $\pm$ ۶۸٫۱۱	۸٫۹۰ $\pm$ ۶۳٫۵۴	< ۰٫۰۰۱
عملکرد	۶٫۳۷ $\pm$ ۲۳٫۸۸	۷٫۴۵ $\pm$ ۲۲٫۸۹	۰٫۱۲۶

داشتند. در مطالعه انوری و همکاران (۲۰۱۲) نیز دانش دانشجویان دختر دانشگاه علوم پزشکی مشهد در رابطه با عوامل خطر، تشخیص زودرس و روش‌های پیشگیری از سرطان پستان متوسط گزارش گردید (۲۴). Peter Fon Nde و همکاران (۲۰۱۵) در مطالعه‌ای در کشور کامرون دانش پایین دانشجویان در مورد خودآزمایی پستان را به عنوان دلیل اصلی عدم انجام خودآزمایی ذکر کرده است (۲۵). در مطالعه‌ای مشابه در یک دانشگاه عربی آمریکایی در فلسطین نیز سطح دانش دانشجویان پرستاری در ارتباط با خودآزمایی پستان تنها در ۱۵/۵٪ موارد خوب گزارش شده است (۲۶). همچنین مطالعه اختری و همکاران (۲۰۱۱) در مالزی میزان دانش در مورد خودآزمایی پستان در خانم‌های جوان دانشجو را ناکافی

بحث

این مطالعه به بررسی و مقایسه سطح دانش، نگرش و عملکرد دانشجویان دختر علوم پزشکی و غیر علوم پزشکی در ارتباط با خودآزمایی پستان می‌پردازد. بر اساس نتایج حاصل از این مطالعه، سطح دانش در بین دانشجویان علوم پزشکی و دانشجویان غیر پزشکی در حد متوسط و نمرات مربوط به حیطة نگرش در حد خوب بودند. تفاوت معنی‌داری بین نمرات دو گروه وجود داشت به‌گونه‌ای که میانگین نمرات دانشجویان علوم پزشکی در ارتباط با دانش و نگرش بیشتر از دانشجویان غیر علوم پزشکی بود، اما این اختلاف در ارتباط با میانگین نمرات عملکرد معنی‌دار نبود و هر دو گروه عملکرد ضعیفی در این رابطه

کردند. مطالعات دیگری نیز نگرش دانشجویان علوم پزشکی را در حد مطلوب عنوان نمودند (۲۴، ۲۶ و ۲۹) و در مقابل Peter Nde Fon و همکاران (۲۰۱۵) نگرش دانشجویان غیر پزشکی در زمینه خودآزمایی پستان را متوسط عنوان نمودند (۲۵). Sakine Memis و همکاران (۲۰۰۹) در نتایج مطالعه خود در ترکیه عنوان نمودند که دانشجویان سال اول پرستاری و مامایی نگرش منفی در ارتباط با خودآزمایی پستان داشتند اما با ادامه تحصیل و افزایش دانش در زمینه سرطان پستان و نقش خودآزمایی پستان در تشخیص این سرطان، در سال‌های بعد نگرش آنها مثبت‌تر شد (۳۰). مطالعات دیگر نیز نقش مثبت آموزش را در ارتقای نگرش دانشجویان مثبت عنوان نمودند (۱۸).

در مطالعه نقیبه و همکاران گزارش شد که $۷۶/۴\%$ به‌روزان نسبت به خودآزمایی پستان دارای نگرش مثبت هستند که می‌تواند مرتبط با بازآموزی‌های مکرر، توصیه و آموزش انجام آن در مراقبت‌های بهداشتی اولیه به زنان مراجعه‌کننده به مراکز بهداشتی باشد. هرچند این سطح از نگرش در ارائه‌دهندگان خدمت، برای ارائه خدمات مطلوب به گیرندگان خدمت کافی اعلام نشده است و لزوم آموزش و ارتقای نگرش در حد عالی جهت ارائه خدمت ضروری عنوان شده است (۲۸). بنابراین با آموزش موثرتر تئوری و عملی به دانشجویان علوم پزشکی و برگزاری کارگاه‌های آموزشی برای دانشجویان غیر علوم پزشکی می‌توان به ارتقای سطح نگرش کمک شایانی نمود.

در ارتباط با عملکرد دانشجویان در ارتباط با خودآزمایی پستان، مطالعه حاضر نشان داد که هر دو گروه از دانشجویان عملکرد ضعیفی را در این زمینه داشتند و تفاوت معنی‌داری بین نمرات دو گروه دیده نشد. نتایج چندین مطالعه مشابه نیز حاکی از عملکرد نامناسب دانشجویان در ارتباط با خودآزمایی پستان بود (۲۴-۲۶، ۳۰، ۳۱) که با نتایج حاصل از مطالعه حاضر همخوانی دارد. نتیجه بیشتر مطالعات نشان می‌دهد که علی‌رغم داشتن سطوحی از دانش و نگرش اکثریت زنان غربالگری را به عنوان یک روش معمول انجام نمی‌دهند. در مطالعه حقیقی و همکاران نیز عنوان شده که هر چند سطح آگاهی و نگرش معلمان در ارتباط با خودآزمایی پستان در حد متوسط است اما تنها $۳۱/۸\%$ از آنها خودآزمایی را انجام می‌دادند و بیشترین دلیل آن را عدم آشنایی با

عنوان کرد (۲۷). نتایج حاصل از مطالعات مختلف هم راستا با مطالعه حاضر به دانش ناکافی دانشجویان که قشر تحصیل‌کرده کشور محسوب می‌شوند، اذعان دارند. از سوی دیگر در مطالعه نقیبه و همکاران (۲۰۰۸) که جامعه هدف به‌روزان بودند سطح آگاهی به‌روزان در مورد خودآزمایی پستان خوب و متوسط بیان شده است (۲۸) این مسئله می‌تواند بیان‌کننده این مطلب باشد که به‌روزان به عنوان خط مقدم در ارائه آموزش‌های بهداشتی، آموزش‌هایی را در این زمینه دریافت نموده‌اند تا بتوانند آن را به جامعه منتقل کنند و بدین دلیل میزان دانش آنها در زمینه خودآزمایی پستان از دانشجویان بالاتر است. بنابراین بایستی به مسئله ارتقای دانش در گروه دانشجویان نیز توجه شود.

مقایسه نمرات دانش بین دو گروه دانشجویان علوم پزشکی و غیرعلوم پزشکی نشان داد اختلاف معنادار بین دو گروه وجود دارد هر چند که میانگین نمرات دانش اکثر دانشجویان علوم پزشکی ($۷۵/۹\%$) و همچنین اکثریت دانشجویان غیر علوم پزشکی ($۶۷/۱\%$) در حد متوسط بود. نتایج مطالعه Abdulaziz A. Alsaif (۲۰۰۴) نشان داد که سطح دانش دانشجویان در زمینه خودآزمایی پستان رابطه مستقیم با میزان کسب اطلاعات در این زمینه دارد، ایشان در مطالعه خود بیان نمودند که دانشجویان پرستاری که آموزش بیشتری در زمینه خودآزمایی پستان دریافت کرده بودند نمرات دانش بالاتری داشتند (۱۴). بنابراین وجود اختلاف بین نمره دانش در بین دانشجویان علوم پزشکی و غیرعلوم پزشکی قابلیت توجیه دارد. به‌علاوه انوری و همکاران (۲۰۱۲) عنوان نمودند که دانشجویان رشته‌های بالینی نمره دانش بیشتری نسبت به دانشجویان رشته‌های غیربالینی دارند (۲۴). بنابراین دریافت اطلاعات و کاربرست آن در محیط‌های بالینی می‌تواند ارتقای سطح دانش را در پی داشته باشد.

به‌علاوه نتایج مطالعه حاضر نشان داد که هر دو گروه از دانشجویان در ارتباط با انجام خودآزمایی پستان نگرش خوبی داشتند. آنالیزهای تحلیلی تفاوت معنی‌داری را بین نمرات نگرش دانشجویان علوم پزشکی با دانشجویان غیرپزشکی نشان داد به گونه‌ای که $۸۲/۵\%$ دانشجویان علوم پزشکی در مقابل $۶۰/۴\%$ دانشجویان غیرعلوم پزشکی نمره خوب را از آنالیز پاسخ سوالات مربوط به نگرش کسب

سرطان پستان تنها در خانم‌های با سن بالا بروز می‌کند و خودشان در معرض ابتلا به آن نمی‌باشند (۳۳)، بنابراین ارتقای دانش در ارتباط با لزوم انجام خودآزمایی از سنین پایین و بدون عارضه بودن این تکنیک می‌تواند این مسئله را پوشش دهد. و با توجه به اینکه بهبود سطح آگاهی و نگرش جامعه نسبت به سرطان می‌تواند نقش مثبتی بر رفتارهای غربالگری افراد جامعه داشته باشد (۲۱). بنابراین آموزش‌هایی که در این زمینه برگزار می‌شوند بایستی ارتقای دانش در حیطه روانی حرکتی را علاوه بر حیطه‌های شناختی و عاطفی مدنظر قرار دهند.

نتیجه‌گیری

شواهد حاصل از این مطالعه هم راستا با سایر مطالعات نشان داد سطح دانش و نگرش افرادی که اطلاعات بیشتری دریافت کرده‌اند یا در محیط‌های بالینی قرار گرفته‌اند نسبت به سایرین بالاتر است هر چند در ارتباط با عملکرد نتایج حاصل از مطالعه نشان‌دهنده عملکرد ضعیف در هر دو گروه دانشجویان علوم پزشکی و غیرعلوم پزشکی بود که به نظر می‌رسد با کاربست روش‌های نوین در تدریس، آموزش مهارتی تکنیک صحیح و همچنین بالا بردن نگرش در سطح عالی بتوان انجام خودآزمایی پستان را در گروه‌های تحصیل کرده نهادینه کرد و با اطلاع‌رسانی در ارتباط با سرطان پستان، اهمیت تشخیص به موقع و خودآزمایی پستان از طریق رسانه‌های عمومی این فرهنگ را به تدریج در سطح جامعه گسترش داد. پیشنهاد می‌شود تحقیقات بیشتری به شیوه کیفی و کمی برای بررسی علل عدم تمایل خانم‌های جوان در انجام خودآزمایی پستان صورت پذیرد و بعلاوه در تحقیقات آتی تاثیر روش‌های فعال و برانگیزنده بر ارتقای سطح عملکرد خانم‌ها بخصوص جوانان دانشجو مورد بررسی قرار گیرد. زیرا این موضوع برای دانشجویان علوم پزشکی که مسئول ارائه خدمات بهداشتی و آموزش زنان جامعه در آینده هستند اهمیت دو چندان پیدا می‌کند.

تعارض منافع

نویسندگان اعلام می‌دارند که هیچ تعارض منافی در پژوهش حاضر وجود ندارد.

تکنیک معاینه و احتمال نداشتن وجود مشکل در پستان عنوان نمودند (۲۳). در مطالعه نقیبی و همکاران علل عدم انجام خودآزمایی پستان از نظر اکثر نمونه‌های پژوهش عدم توانایی در انجام آن به تنهایی و ترس از تشخیص عنوان گردیده بود (۲۸). Karayurt و همکاران آموزش را عامل مناسبی برای ارتقای سطح عملکرد زنان در خودآزمایی پستان عنوان نمودند (۳۲). Ertem و همکاران نیز در نتایج مطالعه خود عنوان نمودند که اصولاً زنان لمس و معاینه پستان را به درستی انجام نمی‌دهند مگر این که در این رابطه آموزش دیده باشند (۱۳). در مطالعه Memis و همکاران هر چند نیمی از دانشجویان پرستاری عنوان کرده بودند که خودآزمایی را انجام می‌دهند اما تنها یک پنجم از این افراد با تکنیک صحیح آشنا بودند و آن را اجرا می‌کردند (۳۰) همان‌گونه که ذکر شد نداشتن دانش کافی در ارتباط با خودآزمایی پستان به عنوان مهم‌ترین مانع برای انجام خودآزمایی پستان در مطالعات متعدد عنوان شده است و در مطالعه حاضر نیز سطح دانش دانشجویان دختر در این زمینه در حد متوسط بود. هر چند که سطح دانش در بین دانشجویان علوم پزشکی در زمینه خودآزمایی پستان به شکل معناداری از دانشجویان غیرعلوم پزشکی بالاتر بود اما این سطح از دانش احتمالاً تنها در ارتباط با خودآزمایی پستان از دروس نظری کسب شده و دانش دانشجویان در این زمینه به سطوح بالاتر دانش مانند بکار بردن نرسیده است. بعلاوه این آموزش‌ها سهم کوچکی در ارتقای نگرش دانشجویان داشته است بطوری که طبق نتایج مطالعه حاضر، نگرش دانشجویان علوم پزشکی و غیرعلوم پزشکی در یک سطح بودند هر چند اختلاف میانگین نمرات آنها تفاوت معنی‌داری را نشان داد که می‌تواند نتیجه آموزش‌های اولیه در این زمینه برای دانشجویان علوم پزشکی باشد و از سوی دیگر برای منعکس شدن دانش در عمل بایستی فرد از نگرش در سطح عالی برخوردار باشد (۲۸). بنابراین به نظر می‌رسد آموزش مفاهیم با شیوه‌های فعالانه و برانگیزنده بتواند در این زمینه موثر واقع شود. بعلاوه پیشنهاد می‌شود وزارت بهداشت سطح آگاهی عمومی را در زمینه خودآزمایی پستان با شیوه‌های ممکن از جمله از طریق رسانه‌های عمومی و آموزش در سطح جامعه ارتقا دهد زیرا بسیاری از خانم‌های جوان انجام خودآزمایی پستان را ضروری نمی‌دانند چون معتقدند

References

1. Didarloo a, Shorkhabi z, Pourali R. survey of knowledge, worry and screening behavior towards breast cancea among female students of urmia university of medical sciences, in 2014. *Journal of Urmia Nursing And Midwifery Faculty*. 2016;14(3):201-12.
2. Pimhanam C, Sangrajrang S, Ekpanyaskul C. Tobacco smoke exposure and breast cancer risk in Thai urban females. *Asian Pac J Cancer Prev*. 2014;15(17):7407.
3. Vakili M, Pirdehghan A, Adimi M, Sadeghian M, Akhondi M. Epidemiology and trend of cancer in Yazd, a central province of Iran, 2005-2009. *Journal of research in health sciences*. 2014;14(3):210-3.
4. Amoori N, Mirzaei M, Cheraghi M. Incidence of cancers in Kuzestan province of Iran: trend from 2004 to 2008. *Asian Pac J Cancer Prev*. 2014;15(19):8345-9.
5. Norouzi Nejad F, Ramezani Daryasar R, Ghafari F. Epidemiology of cancer in Mazandaran province 2006. *Journal of Mazandaran University of Medical Sciences*. 2009;19(72):61-5.
6. Ferlay J, Shin HR, Bray F, Forman D, Mathers C, Parkin DM. Estimates of worldwide burden of cancer in 2008: Globocan 2008. *International journal of cancer*. 2010;127(12):2893-917.
7. Jemal A, Bray F, Center MM, Ferlay J, Ward E, Forman D. Global cancer statistics. *CA: a cancer journal for clinicians*. 2011;61(2):69-90.
8. Kudzawu E, Agbokey F, Ahorlu CS. A Cross Sectional Study of the Knowledge and Practice of Self-Breast Examination among Market Women at the Makola Shopping Mall, Accra, Ghana. *Advances in Breast Cancer Research*. 2016;5(3):111.
9. Jafari-Koshki T, Schmid VJ, Mahaki B. Trends of breast cancer incidence in Iran during 2004-2008: A Bayesian space-time model. *Asian Pac J Cancer Prev*. 2014;15(4):1557-61.
10. Taheri NS, Nosrat SB, Aarabi M, Tabiei MN, Kashani E, Rajaei S, et al. Epidemiological pattern of breast cancer in Iranian women: is there an ethnic disparity? *Asian Pacific Journal of Cancer Prevention*. 2012;13(9):4517-20.
11. Almassi NF, Akbari H, Madani S, Izadi B, Emami AAM. Incidence of breast cancer in breast sample pathology reports in Iran (Kermanshah) 2001-2004. *Iranian journal of obstetrics gynecology and infertility* 2005;8(2):23-28.
12. Karimi M, Hasani M, Khoram R, Gafari M, Niknami S. The Effect of Education, Based on Health Belief Model on Breast Self-Examination in Health Liaisons of Zarandieh City. *Zahedan Journal of Research in Medical Sciences*. 2008;10(4):283-91.
13. Ertem G, Dönmez YC, Dolgun E. Determination of the Health Belief and Attitude of Women Regarding Breast Cancer and Breast Self-Exam. *The Journal of Breast Health*. 2017;13(2):62.
14. Alsaif AA. Breast self-examination among Saudi female nursing students in Saudi Arabia. *Saudi Med J*. 2004;25(11):1574-8.
15. Weiss NS. Breast Cancer Mortality in Relation to Clinical Breast Examination and Breast Self-Examination. *The breast journal*. 2003;9:s86-9.
16. Khani H, Moslemi Zadeh N, Montazeri a, Godazandeh G, Ghorbani A. Knowledge, attitude and practice of health personnel to prevention programs about breast cancer in southern margin of the caspian sea. *Iranian Quaterly journal of Breast Disease*. 2008;1(2):28-38.
17. Mohamed HAE-A, Ibrahim YM, Lamadah SM, Hassan M, El-Magd A. Application of the Health Belief Model for Breast Cancer Screening and Implementation of Breast Self-Examination Educational Program for Female Students of Selected Medical and Non-Medical Faculties at Umm al Qura University. *Life Science Journal*. 2016;13(5):21-33.
18. Ghorbani M, Abdolahi A, Royani S, Azizi R. Comparison Knowledge, attitude and practice of Barest self Examination. *Iranian journal of breast disease*. 2009; 2(3):36-42.
19. Alwan NA, Al-Diwan JK, Wafa'M A-A, Eliessa RA. Knowledge, attitude & practice towards breast cancer & breast self examination in Kirkuk University, Iraq. *Asian Pacific Journal of Reproduction*. 2012;1(4):308-11.
20. Reisi M, Javadzade SH, Sharifirad G. Knowledge, attitudes, and practice of breast self-examination among female health workers in Isfahan, Iran. *Journal of education and health promotion*. 2013;2(46):1-5.
21. Shahbazi S, Heidari M. Assessment of the knowledge and attitudes of nursing and midwifery personnel about Breast Self-

- Examination. The Iranian Journal of Obstetrics, Gynecology and Infertility. 2014;17(123):7-12.
22. Ghaem H, Jafari P, Moslehi S. A comparison of the knowledge of breast self-examination in female students of Shiraz university of medical sciences and those of shiraz university of sciences, 2004. Razi Journal of Medical Sciences. 2008;15(58):145-53.
  23. Haghghi F, Portaghali P, Javanbakht LR, Ghanbarzadeh N, Hosseini S, Haghghi F, et al. Knowledge, attitude, and practice of female teachers regarding breast cancer screening in Birjand. Modern Care Journal. 2012;9(2):146-55.
  24. Anvari K, Mousavi HS, Kavossi F, Mahdi ST. Evaluation of knowledge, attitude and practice of female students of Mashhad University of Medical Sciences regarding risk factors, early diagnosis and breast cancer prevention methods. journal of Breast disease. 2012;5(2):30-43.
  25. Nde FP, Assob JCN, Kwenti TE, Njunda AL, Tainenbe TRG. Knowledge, attitude and practice of breast self-examination among female undergraduate students in the University of Buea. BMC research notes. 2015;8(1):43.
  26. Ayed A, Eqtait F, Harazneh L, Fashafsheh I, Nazzal S, Talahmeh B, et al. Breast Self-Examination in Terms of Knowledge, Attitude, and Practice among Nursing Students of Arab American University/Jenin. Journal of Education and Practice. 2015;6(4):37-47.
  27. Akhtari-Zavare ZIM, Hanafiah JM, Abdul MR, Zarina II. Knowledge on breast cancer and practice of breast self examination among selected female university students in Malaysia. Medical Health and Science Journal. 2011;7(3):49-56.
  28. Nighibi SA, Shahi KV, Yazdani J, Nowshani F. Knowledge, attitude and practice of the female health care provider in Maku city about breast self-examination. Journal of the School of Public Health and the Institute of Public Health Research. 2008;7(2):61-8.
  29. Alsaraireh A, Darawad MW. Breast cancer awareness, attitude and practices among female university students: A descriptive study from Jordan. Health care for women international. 2018;39(5):571-83.
  30. Memis S, Balkaya NA, Demirkiran F, editors. Knowledge, attitudes, and behaviors of nursing and midwifery students regarding breast self-examination in Turkey. Oncology nursing forum. 2009;36(1):39-46.
  31. Al-Sharbatti SS, Shaikh RB, Mathew E, Al-Biate MAS. Breast self examination practice and breast cancer risk perception among female university students in Ajman. Asian Pacific Journal of Cancer Prevention. 2013;14(8):4919-23.
  32. Karayurt Ö, Dicle A, Malak AT. Effects of peer and group education on knowledge, beliefs and breast self-examination practice among university students in Turkey. Turkish Journal of Medical Sciences. 2009;39(1):59-66.
  33. Segni MT, Tadesse DM, Amdemichael R, Demissie HF. Breast self-examination: knowledge, attitude, and practice among female health science students at Adama Science and Technology University, Ethiopia. Gynecol Obstet (Sunnyvale). 2016;6(368):1-6.